

Inzicht in Medebewindstaken

En de rol van parlement, ministers en medeoverheden

Peter Verheij | 17 maart 2026

Het huis van Thorbecke

Grondwet, artikel 124

1. Voor provincies en gemeenten wordt de bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake hun huishouding aan hun besturen overgelaten.
2. Regeling en bestuur kunnen van de besturen van provincies en gemeenten worden gevorderd bij of krachtens de wet.

autonomie

Gemeentewet, artikel 108

1. De bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake de huishouding van de gemeente wordt aan het gemeentebestuur overgelaten.
2. Regeling en bestuur kunnen van het gemeentebestuur worden gevorderd bij of krachtens een andere dan deze wet ter verzekering van de uitvoering daarvan, met dien verstande dat het geven van aanwijzingen aan het gemeentebestuur en het aan het gemeentebestuur opleggen of in zijn plaats vaststellen van beslissingen, slechts kan geschieden indien de bevoegdheid daartoe bij de wet of krachtens de wet bij provinciale verordening is toegekend.

medebewind

autonomie

medebewind

Het huis van Thorbecke

Gemeentewet, artikel 108, derde lid

3. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 110, vijfde lid, 119, vierde lid en 120, tweede lid, worden de kosten, verbonden aan de uitvoering van het tweede lid, voor zover zij ten laste van de betrokken gemeenten blijven, door het Rijk aan hen vergoed.

Financiële-verhoudingswet, artikel 2, eerste en tweede lid

1. Indien beleidsvoornemens van het Rijk leiden tot een wijziging van de uitoefening van taken of activiteiten door provincies of gemeenten, wordt in een afzonderlijk onderdeel van de bijbehorende toelichting met redenen omkleed en met kwantitatieve gegevens gestaafd, welke de financiële gevolgen van deze wijziging voor de provincies of gemeenten zijn.
2. In de toelichting wordt tevens aangegeven via welke bekostigingswijze de financiële gevolgen voor de provincies of gemeenten kunnen worden opgevangen.

Geld volgt de taak.....

autonomie

medebewind

Waarom heeft het parlement inzicht nodig in de balans tussen gemeentelijke taken, middelen en beleidsvrijheid?

Om haar rol te kunnen invullen moet het parlement:

- Als wetgever zijn verantwoordelijkheid kunnen invullen door o.a. voldoende **autonomie** voor medeoverheden te waarborgen en de **verdeling van taken** en bevoegdheden vast te leggen
- Het **budgetrecht** inhoudelijk kunnen invullen en het juiste budget kunnen alloceren voor autonome taken, medebewindstaken en uitvoeringstaken
- Als controleur van de regering kunnen bepalen of de doelen bereikt zijn en decharge te kunnen geven op het gemeentefonds (en andere begrotingen)
- Als controleur de regering ter verantwoording kunnen roepen bij de o.a. uitvoering van taaktoedeling en praktijk van de **medebewindstaken** en uitvoeringstaken

Inzicht in taken, middelen, beleidsvrijheid en risico's

Type overheidstaak	Wie bepaalt beleid?	Wie voert het beleid uit?	Beleidsvrijheid gemeenten	Wie betaalt beleid?	Hoe bekostigd?	Wie draagt risico?	Democratische verantwoording
Rijkstaak	Rijk	Rijk	n.v.t.	Rijk	Landelijke belasting	Rijk	Rijk
Autonomie	Gemeenten	Gemeenten	Nagenoeg volledig (9-10)	Gemeenten	Lokale heffingen of algemene uitkering	Gemeenten	Gemeenten
Medebewind	Gemeenten (grotendeels) Rijk (beperkt)	Gemeenten	Grote mate (7-8)	Gemeenten (grotendeels) Rijk (beperkt)	Algemene uitkering en lokale heffingen	Gemeenten (grotendeels) Rijk (beperkt)	Rijk en gemeenten
	Gemeenten (deels) Rijk (deels)	Gemeenten	Redelijke mate (4-6)	Gemeenten (deels) Rijk (deels)	au of du/iu/bfu	Macro: Rijk Micro: gemeenten	Rijk en gemeenten
	Gemeenten (beperkt) Rijk (grotendeels)	Gemeenten	Beperkt (2-3)	Gemeenten (beperkt) Rijk (grotendeels)	du/iu/bfu of spuk	Gemeenten (beperkt) Rijk (grotendeels)	Rijk en gemeenten
	Rijk	Gemeenten	Geen – beperkt (0-1)	Rijk	Spuk of du/iu/bfu	Rijk	Rijk

Vragen en nadere toelichting

info@raadopenbaarbestuur.nl